

CONSELL ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS

PRONUNCIAMENT DEL CONSELL ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS SOBRE L'AVANTPROJECTE DE LLEI DE QUALITAT EDUCATIVA

La comissió permanent del Consell Escolar de les Illes Balears, en la reunió de dia 22 de març de 2002, en aplicació dels articles 7.10 de la Llei de consells escolars de les Illes Balears i dels articles 17n i r i 24c del Reglament d'organització i funcionament del Consell Escolar de les Illes Balears, va considerar, per unanimitat, que entrava dins la competència d'aquest Consell el fet d'expressar la seva opinió en relació amb la proposta de reforma del sistema educatiu presentada pel Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

El Ple d'aquest Consell Escolar, reunit el dia 26 d'abril de 2002, va encarregar a la comissió permanent la redacció d'un projecte d'informe en relació amb el tema per ser sotmès a l'aprovació del ple.

Amb posterioritat, el Ministeri d'Educació Cultura i Esport ha donat a conèixer un avantprojecte de llei orgànica de qualitat educativa.

1. A la vista d'aquest document, conscients de les repercussions que l'aprovació d'aquesta llei pot tenir per al sistema educatiu de les Illes Balears, el ple del Consell Escolar de les Illes Balears, en la reunió de dia 14 de juny de 2002, ha acordat trametre al conseller d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears les consideracions i propostes següents:

1.1 Des de fa uns anys, el nostre sistema educatiu ha experimentat importants i positius canvis que han comportat l'expansió de l'escolarització fins als setze anys, la garantia que tot l'alumnat tingui la possibilitat d'assolir els objectius mínims, el desenvolupament de mecanismes per superar les dificultats que puguin presentar les persones que es formen i per compensar les diferències socials i culturals. S'han creat també òrgans que permeten l'efectiva participació de tota la comunitat educativa en la definició dels objectius i projectes educatius dels centres escolars. Igualment, s'ha avançat en la dignificació de la formació professional.

1.2 La recent transferència de competències educatives a la comunitat autònoma de les Illes Balears ha suposat un acostament de les decisions i de la gestió de l'ensenyament als problemes reals i ha permès iniciar la construcció d'un sistema educatiu que respongui a la nostra realitat social i cultural. La gestió de les competències educatives per part de la comunitat autònoma de les Illes Balears ha suposat el desplegament de programes, actuacions i iniciatives educatives que responen a les demandes de la societat il·lenca i a les seves necessitats socials i culturals i que podran incidir amb realisme i sense provocar un gran trasbals, en la qualitat de l'educació.

CONSELL ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS

- 1.3. Els avenços que s'han fet aquests anys en el camp de l'educació han comportant la col·laboració positiva dels distints sectors implicats i especialment dels professionals de l'ensenyament que han esmerçat els seus esforços per superar les dificultats i els problemes que tot canvi comporta.
- 1.4. Alhora la societat ha esdevingut cada vegada més exigent amb l'escola, que ha de fer front a les transformacions que es produeixen a la nostra societat derivades de l'ampliació dels coneixements, de la diversitat de l'alumnat, l'existència d'altres mecanismes que influeixen en la formació i socialització dels futurs ciutadans i ciutadanes, i les transformacions dels models familiars.
- 1.5. Les circumstàncies que viu la societat de les Illes Balears han d'obligar les institucions públiques i la societat en general a intensificar l'atenció vers l'educació, a donar un ampli suport als educadors, motivar la seva dedicació, garantir la seva formació i promoció professional i dedicar els recursos suficients per aconseguir un major grau d'eficàcia i d'equitat. S'ha de tenir present també que molts dels problemes que es fan recaure sobre l'escola són propis de la societat que vivim i que la socialització i la formació en els valors que compartim no pot ser una tasca exclusiva de l'escola, sinó que exigeix el compromís i la complicitat de tots per presentar uns models educatius coherents.

Com ja ha manifestat en altres ocasions aquest Consell Escolar, l'educació dels nostres futurs ciutadans i ciutadanes exigeix que l'escola compti amb la corresponsabilitat de tots: pares i mares, totes les institucions públiques, els mitjans de comunicació i el conjunt de la societat civil. No es pot deixar l'escola tota sola i s'han de crear consensos pel que fa als programes d'actuació dirigits als més joves.

- 1.6. La participació de la comunitat educativa (professionals docents, mares i pares, alumnat i representats de la societat) en la definició dels objectius i projectes educatius dels centres, que preveu el nostre sistema educatiu actual, ha demostrat ser un element important per aconseguir una major qualitat educativa i una forma de fer més responsable tota la comunitat educativa en la formació dels nins i joves. Aquest Consell Escolar ha manifestat en altres ocasions la necessitat d'intensificar aquesta participació i d'establir fórmules per fer-la més efectiva i conscient.
- 1.7. Es fa evident també una major coordinació entre les distintes institucions estatals, autonòmiques i locals pel que fa a la planificació i el desenvolupament de l'educació. El legítim exercici de les competències pròpies de cada institució no pot emparar o justificar la manca de diàleg, consens i coordinació.
- 1.8. Als reptes i les dificultats que planteja la diversitat d'interessos, capacitats i característiques de les persones en edat escolar s'ha de fer front amb recursos de tipus educatiu, amb fórmules flexibles, amb adaptacions dels programes i les tècniques, amb una major optativitat de l'oferta, donant major autonomia als centres escolars per adaptar el currículum a l'entorn i a les necessitats canviants del procés d'ensenyament i aprenentatge, amb el suport d'equips tècnics i de professionals que puguin atendre les noves necessitats.

CONSELL ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS

En cap cas no es pot retornar a fórmules segregadores, que limitin a alguns la possibilitat d'assolir els objectius bàsics o que excloguin del sistema escolar els que presenten problemes. Que tots els futurs ciutadans i ciutadanes puguin assolir els objectius educatius bàsics no pot ser tan sols una responsabilitat individual atribuïble a la major o menor capacitat d'esforç, ha de ser també una responsabilitat col·lectiva i s'han de trobar els recursos i els estímuls per garantir que tots puguin assolir aquests objectius. L'existència innegable d'un cert grau de fracàs escolar és un problema que s'ha d'abordar amb un diagnòstic acurat i la seva causa no es pot atribuir a l'heterogeneïtat de l'alumnat sinó que, entre altres possibles factors, cal incloure els dèficits d'inversions en matèria d'ensenyament. La diversitat ha de ser entesa com un valor de la nostra societat que cal respectar i l'existència d'un currículum comprensiu ha de ser una garantia que tots han de poder gaudir d'una educació que desenvolupi al màxim les seves capacitats personals. L'objectiu bàsic del nostre sistema educatiu ha de ser el desenvolupament dels valors lligats a la solidaritat i no la competència.

- 1.9. L'existència d'una xarxa de centres docents, públics i concertats (tant de titularitat privada com de cooperatives d'ensenyament) finançats amb fons públics hauria de comportar l'equilibrada distribució de l'alumnat amb independència de les seves característiques personals, socials i culturals amb l'objectiu d'afavorir la plena integració escolar d'aquells que puguin presentar dificultats.
- 1.10. Una reforma del sistema educatiu que no respecti les competències de les comunitats autònomes, que menyspreï l'experiència que aquestes van acumulant amb la gestió directa de l'educació o disminueixi la capacitat d'aquestes per aplicar fórmules flexibles que permetin corregir les disfuncions que es puguin produir en cada cas d'acord amb les circumstàncies de cada comunitat, que limiti les possibilitats de desenvolupar models educatius propis d'acord amb la realitat territorial, social, cultural i lingüística de cada comunitat, va en contra de l'eficàcia del sistema i de la seva qualitat.
- 1.11. És a partir d'aquestes consideracions que el Consell Escolar de les Illes Balears considera necessari avaluar el nostre sistema educatiu per observar les disfuncions que es puguin anar produint i les correccions que cal introduir per dignificar i motivar la tasca dels professionals de l'ensenyament, millorar la convivència en els centres, garantir l'equitat i la justícia en la distribució dels recursos educatius, compensar les diferències socials, aconseguir la integració i l'equilibri social, afavorir la corresponsabilitat de tots en la formació dels futurs ciutadans i ciutadanes, aconseguir millorar l'eficàcia en l'adquisició de coneixements, la formació d'hàbits i el desenvolupament d'actituds positives, millorar l'eficàcia de l'aprenentatge de matèries instrumentals, prevenir les dificultats en les etapes primerenques de l'escolarització, coordinar el trànsit d'una etapa escolar a l'altra, disminuir el fracàs escolar i avançar en la dignificació de la formació professional.

2. Per totes aquestes consideracions, el Consell Escolar de les Illes Balears manifesta:

CONSELL ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS

- 2.1. Que és evident que qualsevol sistema educatiu necessita revisar-se periòdicament per introduir aquells canvis que es manifestin necessaris. Després d'onze anys de la promulgació de la LOGSE són necessàries reformes. Molts dels reptes als quals va tractar de respondre la Llei orgànica d'ordenació general del sistema educatiu continuen estant pendents. El Consell Escolar de les Illes Balears en altres ocasions ha fet referència a alguna d'aquestes mancances: inadequada formació psicopedagògica del professorat de secundària; deficient dotació de professionals dedicats a l'orientació i a donar suport a l'atenció a la diversitat, poca autonomia dels centres docents per poder confeccionar i aplicar el seu propi projecte educatiu, etc. Algunes d'aquestes carències es podrien corregir amb mesures concretes que poden desenvolupar les comunitats autònomes i amb un increment de les inversions en matèria educativa.
- 2.2. El seu desacord amb el diagnòstic negatiu que del sistema educatiu actual es fa al document de bases i que es tradueix a l'avantprojecte de llei de qualitat de l'ensenyament per reduccionista, parcial i mancat d'una anàlisi fonamentada de les deficiències o disfuncions que puguin existir.
- 2.3. El rebuig al procediment que s'ha seguit per elaborar avantprojecte, que ha evitat la participació de la comunitat educativa a l'hora d'establir el diagnòstic i de formular les mesures que calia prendre, no ha escoltat les comunitats autònomes, a les quals ni tan sols es va informar del contingut concret de l'avantprojecte, ni ha tingut en compte la diversitat de circumstàncies que afecten els sistemes educatius de les distintes comunitats autònomes, ni l'experiència acumulada per aquestes en la gestió directa de l'educació.
- 2.4. La seva oposició a l'orientació centralista i uniformadora que traspua tot el projecte de reforma que es concreta en una falta de consideració cap a les llengües cooficials de les distintes comunitats autònomes. Es deixa, per exemple, com una qüestió opcional la inclusió com a matèria obligatòria, en els distintes nivells escolars, de la llengua catalana, pròpia de la nostra comunitat, i no es fa cap referència a la seva literatura i tan sols es fa referència a l'ensenyament de la llengua espanyola quan es parla dels programes d'acolliment per a alumnes estrangers, oblidant que l'article 3 de la Constitució obliga a tots els poders de l'Estat a un especial respecte i protecció cap a la diversitat lingüística.
- 2.5. La seva preocupació pel fet que les mesures proposades no vagin acompanyades d'una memòria econòmica ni de precisions que permetin corregir el deficient finançament amb què varen ser fetes les transferències educatives a la comunitat autònoma de les Illes Balears.
- 2.6. El seu rebuig a la pèrdua de competències dels consells escolars de centres i del claustre, mesures que van en contra de la participació de la comunitat educativa en la programació i gestió de l'ensenyament que preveu la Constitució en l'article
Consideram igualment necessari que els directors o directores dels centres escolars siguin elegits per la comunitat educativa i feim palesa la nostra oposició pel fet que l'increment de competències de la direcció siguin a costa de les que

CONSELL ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS

ara tenen altres òrgans de govern i participació i no una manera de potenciar la major autonomia dels centres educatius.

- 2.7. És necessària la reducció del nombre d'alumnes per aula, especialment a zones on la immigració és molt elevada i per afavorir un ensenyament integrador i igualitari, anant acompanyat d'augment de plantilles segons les necessitats reals del centre i l'aplicació de mesures de compensació escolar o discriminació positiva als alumnes que presenten algun tipus de dificultat: reforços, desdoblaments de classes, agrupacions flexibles, programes d'adaptació i diversificació curricular, estudi assistit, mediació cultural, amb l'objectiu d'afavorir estratègies per atendre l'atenció a la diversitat i promoure la formació, a través de programes específics d'atenció a la diversitat, entre d'altres, dels tutors i tutores, a fi de potenciar la tasca tutorial en aquest sentit.
- 2.8. La seva discrepància amb l'existència de mecanismes segregadors que no garanteixen el suficient suport a les persones que tinguin dificultats, que introdueixen com a criteri bàsic d'avaluació de l'alumnat, el nivell d'adquisició de coneixements i la superació de les distintes assignatures, introduint una prova general de batxillerat i disminuint, per tant, la importància d'una avaluació contínua que consideri el procés global de formació i desenvolupament personal garantint que tot l'alumnat tingui la possibilitat d'aconseguir els objectius educatius bàsics. Ens sembla especialment greu que aquests mecanismes puguin suposar l'exclusió primerenca del sistema educatiu d'alguns alumnes. La prova general de batxillerat, a més d'atemptar frontalment contra l'avaluació contínua que el professorat realitza de l'alumnat dia a dia, és una demostració de desconfiança cap al professorat i l'alumnat que en una sola prova han de ser avaluats del que ja han superat a través de l'avaluació contínua.
- 2.9. La seva convicció que tot el procés educatiu ha de tenir una unitat i que molts dels problemes d'adaptació i motivació que l'alumnat presenta tenen el seu origen en l'ensenyament infantil i primari. Conseqüentment, caldria dotar aquestes etapes primerenques del sistema educatiu d'orientadors escolars i d'altres especialistes per atendre correctament la diversitat de l'alumnat amb la finalitat de preveure les dificultats que es puguin produir en etapes posteriors.
- 2.10. El rebuig al fet que l'etapa d'educació infantil de 0 a 6 anys perdi la seva unitat i que el període de 0 a 3 anys no tingui un caràcter fonamentalment educatiu i que aquesta etapa pugui ser encarregada a persones sense la titulació de mestre d'educació infantil.
- 2.11. Es considera negatiu que els programes d'iniciació professional siguin l'única alternativa per a aquelles persones que als 15 anys no poden o no volen accedir a altra formació i així es desprestigia tota la formació professional i la converteix en una alternativa devaluada i de segona categoria.
- 2.12. No es considera gens adequat el tractament que mereix la formació d'adults, que pot perdre el seu caràcter d'etapa educativa amb característiques pròpies per respondre a les necessitats, experiències i interessos de les persones adultes a partir dels 18 anys, amb currículums propis, centres específics i professorat

CONSELL ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS

especialitzat per aconseguir millorar la formació professional, facilitar l'accés a altres professions o afavorir la integració social, cultural o econòmica de les persones adultes.

- 2.13. El seu temor al fet que l'especialització curricular a la qual, d'acord amb l'avantprojecte de llei, podrien acollir-se els centres docents, i la possibilitat que aquests puguin introduir criteris especials per a l'admissió, pugui esdevenir un mecanisme de selecció i discriminació de l'alumnat en funció de les seves capacitats o de la seva procedència social o cultural. Igualment, es considera contrari a l'equilibrada distribució de l'alumnat entre tots els centres sostinguts amb fons públics que no tots els centres hagin d'oferir tots els itineraris previstos.
- 2.14. Aquest Consell Escolar considera que la privació del dret a ser elegit representant de l'alumnat al Consell Escolar per a aquells o aquelles que hagin estat sancionats, tal com es preveu en el projecte de decret, pot anar en contra dels principis constitucionals i tan sols podria ser aplicada després d'un procediment amb totes les garanties processals. Igualment ens sembla negatiu restringir la possibilitat de ser elegit delegat als alumnes de la segona etapa d'educació secundària.
- 2.15. Malgrat que entre els membres d'aquest Consell Escolar existeix diversitat d'opinions en relació amb la valoració que es fa de la recuperació del cos de catedràtics d'educació secundària, existeix acord a considerar que l'accés a aquesta categoria ha de ser el resultat d'acreditar experiència docent a l'ensenyament públic i no ha de comportar cap preferència a l'hora d'escollir etapa educativa.
- 2.16. El Consell Escolar manifesta també la convicció que l'existència d'una opció confessional i una de no confessional de l'àrea o assignatura de societat, cultura i religió, a la vista de la creixent pluralitat religiosa i cultural de la nostra societat, no contribuirà a garantir la formació en valors comuns i anirà en perjudici de la necessària educació intercultural.
- 2.17. Aquest Consell Escolar es reitera a manifestar, com ja s'ha fet en altres vegades, que considera que la formació mínima del professorat de tots els nivells educatius ha de ser la llicenciatura, l'actual diplomatura de mestre s'hauria de convertir en una llicenciatura.

Consideracions finals

Per tots aquests motius, el Consell Escolar de les Illes Balears considera que el projecte de llei orgànica de qualitat educativa no suposa una solució als problemes que té plantejats el sistema educatiu ni incideix positivament en la millora de la qualitat educativa garantint que tots, sense exclusions, puguin assolir els objectius educatius bàsics ni serveix per escometre els reptes de futur que es plantegen a l'educació. L'ensenyament obligatori cal que tingui objectius propis i sentit per ell mateix amb independència de les etapes posteriors. No és tolerable ni la selecció prèvia ni la interna que es pugui produir al llarg del procés i s'han de fer tots els esforços necessaris per evitar que l'alumnat abandoni l'ensenyament obligatori.

CONSELL ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS

L'avantprojecte de llei oblida que la participació social, la confiança en el professorat i en les capacitats de l'alumnat com també la corresponsabilitat de tots els agents socials en la tasca de formar els nostres futurs ciutadans, són els instruments fonamentals per millorar la qualitat de l'ensenyament.

Per tot això, el Consell Escolar de les Illes Balears proposa la retirada de l'avantprojecte de llei de qualitat educativa, la realització d'una rigorosa avaluació del nostre sistema educatiu i, alhora, l'obertura d'un debat sobre la reforma en el si de la comunitat educativa.

Palma, 14 de juny de 2002